

VÝCHODISKA K TRANSFORMACI VOJENSKÉHO ŠKOLSTVÍ AČR

Transformaci vojenského školství AČR předchází diskuse o tom, z jakých východisek přistupovat k řešení tohoto problému. Předkládáme proto několik poznámek k uvedenému tématu.

1. Nástrojem přípravy vojáků z povolání pro činnou službu v Armádě České republiky je **vojenská vzdělávací soustava**, kterou tvoří vojenské školy, vzdělávání v civilních školách, v mimoškolních institucích a na zahraničních vojenských školách.

2. **Vojenské školství**, jako hlavní prvek systému vojenského vzdělávání, musí být schopné pružně reagovat na měnící se potřeby vojenských profesionálů. Jeho transformace má vést k tomu, aby:

- * **připravovalo dokonale na kariéru v rámci AČR (s předpokladem integrace České republiky do struktury NATO)** a poskytovalo svým absolventům solidní základy pro bezproblémový přestup do civilních povolání po ukončení vojenské činné služby;

- * **podněcovalo výraznější úlohu** pozemního vojska, letectva a PVO a dalších **odvětví** absolventů vojenských škol na řízení jejich profesionální přípravy (stanovením požadavků na profily absolventů, účastí v realizaci jejich praktické výuky, účastí na evaluaci studijních programů vojenských škol);

- * **přispívalo svojí úrovní ke zvýšení prestiže AČR** a jejich příslušníků, k vytváření obecného povědomí, že AČR je součástí občanské společnosti a její příslušníci jsou kvalitně připraveni zajistit bezpečnost a obranu republiky.

3. Na **vojenských vysokých školách** budou uplatněny následující prvky systémových změn:

- **účelovost přípravy** - její vymezení stanovením požadavků velením AČR;

- **postupnost přípravy** - dvoustupňové vysokoškolské vzdělání podle předpokládaného funkčního zařazení, doplňované aplikačními, zdokonalovacími a akademickými kurzy, které budou součástí systému zkoušek pro povýšení do vyšší hodnosti;

● **integrace studijních a vědních oborů** - vytvoření podmínek pro rozvoj vědní podpory obrany státu a zavedení širších studijních oborů, které zvýší možnosti využití získané kvalifikace (specializační příprava na konkrétní funkci bude poskytována formou aplikačních krátkodobých kurzů);

● **věrohodnost přípravy k obraně státu** - systematické posilování fyzické a psychické výkonnosti a odolnosti studentů formou blokových soustředění a praxí u vojsk.

4. Vojenské školství je součástí vzdělávací soustavy České republiky, při zachování vlastních specifik. O prosazení této, bezesporu pozitivní charakteristiky vojenského školství AČR, usilují v současnosti s velkými problémy mnohé armády evropských demokratických zemí (např. Rakousko).

Vzhledem k perspektivnímu vstupu České republiky do Evropského společenství je nutné přizpůsobit přípravu na povolání požadavkům, stanoveným dohodou členských států Evropského společenství z roku 1988. Z toho důvodu se vzdělávací soustava České republiky v současnosti značně mění, směrem k diverzifikovanému (rozrůzněnému) vzdělávacímu systému. Vojenské školství AČR proto musí být schopno reagovat na změny ve školství České republiky. Např. studijní programy odborných vysokých škol, jejichž zřizování pravděpodobně umožní nový zákon o vysokoškolském vzdělávání, budou svým pojetím zvláště vhodné pro přípravu vojenských odborníků v technických a ekonomických oborech.

5. Transformací vojenského školství bude nutné dosáhnout některých zásadních změn:

◆ **Intenzifikovat vysokoškolskou přípravu v armádě v porovnání se studiem na civilních vysokých školách.**

◆ **V oblasti řízení vojenských systémů připravovat managery s vysokou kompetencí v psychologii, andragogice (výchově a vzdělávání dospělých), právu, počítačové a jazykové vybavenosti, ve vojenských oborech a v tělesné přípravě.**

◆ **V technických oborech připravovat především provozní techniky se širokou praktickou orientací.**

◆ **Koncipovat vojenské školy jako flexibilní systémy, schopné poskytovat vstupní přípravu i další vzdělávání formou studijních programů poskytujících určitý stupeň vzdělání (středoškolské nebo vysokoškolské na různé úrovni) nebo formou kurzů v uzlových bodech vojenských služebních kariér.**

◆ **Zajistit kvalitu vstupní přípravy jako nejlepšího předpokladu pro případnou rekvalifikaci.**

◆ Vzdělávací a výcvikové části studia na vojenských školách **uspořádat do bloků**, realizovaných ve vzdělávacích a výcvikových střediscích, majících nejlepší personální i materiální vybavení.

◆ Na vojenských středních školách připravovat novou kategorii vojáků z povolání - **poddůstojníky na čas**. Výhodou přípravy poddůstojníků na čas ve školských zařízeních bude především:

- sjednocení požadavků na obsah a metodiku přípravy a zajištění žádané kvality poddůstojníků,
- soustředění moderních prostředků a možnost vyššího stupně využití jejich vzdělávacích a výcvikových zařízení a vysoce kvalifikovaného personálu,
- dosažení úspor nákladů i délky přípravy,
- odlehčení vojskům od přípravy části poddůstojníků.

◆ Pro dosažení zásadních změn v kvalitě vojenských profesionálů bude nezbytné provést **transformaci mikrostruktury vojenského vzdělávání**. Její podstatou bude posouzení současného obsahu a struktury vojenského vzdělávání z hlediska potřeb nově koncipované AČR, zhodnocení její didaktické úrovně a následná formulace nového obsahového, tematického a didaktického pojetí vojenského vzdělávání vojáků z povolání a vojáků na čas.

6. Pro **legislativní změny** potřebné k transformaci vojenského školství bude nutné si **vytvořit předpoklady** aktivní spolupraci s ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v **přípravě nového zákona o vysokoškolském vzdělávání**.

7. Návrh koncepce AČR předpokládá rekrutaci vojenských profesionálů z řad absolventů středních, popř. vysokých škol. Do doby, než bude u těchto skupin dostatečný zájem o vojenská povolání, bude nutné přijímat na vojenské střední školy i absolventy základních škol v rozsahu, který zajistí **potřebné rekrutační zdroje vojenských vysokých škol**. Tento postup je nutný proto, že za posledních 10 let přicházelo do činné služby v armádě z českých zemí ročně jen okolo 120 absolventů civilních škol (z toho průměrně 10 absolventů vysokých škol).

Služba v armádě se dostává stále více do rozporu se životním způsobem občana - jednotlivce tím, že omezuje jeho individuální práva a svobody. Nejde pouze o náš problém. Je to globální jev, projevující se ve všech zemích západní civilizace. Souvisí především s rostoucím významem jednotlivce v procesu výroby a ve společnosti. Nahradiť v současné době absolventy vysokých škol nábo-rem vysokoškoláků z civilu je proto téměř vyloučeno.

8. Transformace vojenského školství musí zvýšit jeho pedagogickou a ekonomickou efektivnost (optimalizace poměru počtů učitelů a vědeckých pracovníků k počtu studentů, snížením počtu aparátu a obslužných jednotek vojenských škol).

9. **Studiem na civilních školách** budou připravováni vojenští stipendisté pro vojenské odbornosti, jejichž profesní pole se do značné míry podobá profesním polím civilních povolání. Vojenskou část přípravy získají absolvováním **aplikačního kurzu** na příslušné vojenské škole. Do různých forem studia na civilních školách budou rovněž v případě potřeby vysíláni vojáci z povolání v rámci specializační nebo rekvalifikační přípravy.
10. **Vzděláváním v mimoškolních institucích** budou vojáci z povolání připravováni na speciální činnosti, pokud taková příprava není zajišťována civilními nebo vojenskými školami.
11. **Ke studiu na zahraničních vojenských školách** budou vysíláni vojáci z povolání pro přípravu na speciální velitelské a štábní funkce a vědeckopedagogickou činnost na vojenských vysokých školách. Cílem tohoto studia bude příprava k vytvoření podmínek pro spolupráci s armádami států, sdružených v NATO i s armádami sousedních států.
12. **Volných kapacit vojenských škol** bude možné využívat pro civilní sektor (krátkodobé kurzy i řádné studium civilních studentů ve studijních oborech, které mají vztah k obraně státu a nejsou nabízeny civilními vysokými školami). Toto opatření přispěje ke snížení převisu poptávky po vysokoškolském vzdělání v období, v němž nejsou reálné ekonomické možnosti řešení tohoto problému. Současně přispěje ke zprůhlednění činnosti Armády České republiky a ke zvýšení její důvěryhodnosti na veřejnosti. V této souvislosti bude zvažována možnost vytvoření Armádou České republiky sponzorovaných civilních gymnázií nebo středních škol, poskytujících vysoké kvalitní vzdělání spojené s občanskou a tělesnou výchovou. Vedle možného sponzorování studia zájemců o vojenské povolání ex ante bude účelné využívat i poskytování náhrady za získané vzdělání na civilních středních a vysokých školách ex post.
13. **Klíčem ke změnám ve vojenském školství je pochopení významu učitele**, jeho výběr, pracovní podmínky a ocenění jeho práce. Vedle zkušených, ve vědecké komunitě respektovaných a výukové technologie ovládajících učitelů budou v pedagogických sborech vojenských škol působit vyšší velitelé a štábní důstojníci jako interní (na 1 až 3 roky) nebo externí hostující profesori.